D·N

21/7 1947

Reform av statsskicket. Riksdagen

Under den gångna sessionen, liksom ofta förr, har en del kritiska erinringar gjorts om den svenska riksdagen. Närmast har det varit fråga om vissa svagheter i arbetssättet, några personliga blamager och bristande självständighet i förhållande till partiledningarna. Det försvar som i dylika fall dess värre är vanligt har även denna gång presterats: man har talat om att riksdagens anseende måste respekteras, eftersom den folkvalda representationen är kärnan i demokratin. Ett försvar av denna allmänna typ kan, det bör uttryckligt betonas, inte tillerkännas någon betydelse. Just från demokratisk synpunkt är en vaksam kritik av demokratins institutioner nödvändig. Det duger inte att fridlysa regeringen med hänvisning till att statsledningen behöver auktoritet eller riksdagen med hänvisning till att den är ett organ för folkstyrelse. Sådana tankegångar passar i diktaturerna, och i dessa har de fått sitt fulländade uttryck i den fria debattens undertryckande.

Den svenska riksdagen har, i stort sett av goda skäl, gått mera fri från kritik än många andra demokratiska representationer. Ordet korruption har vi knappast haft anledning att begagna i Sverige i detta och andra politiska sammanhang. Inriktningen på ett sakligt arbete, med ett minimum av tom retorik och vulgär agitation, erkännes av alla. Obstruktion och ändlösa debatter förekommer inte, lika litet som demonstrationer och hetsiga uppträden. I ovanligt hög grad är folket i sin sociala skiktning och i sitt arbete företrätt i vår riksdag; yrkespolitikerna är fåtaliga, även om deras antal ofrånkomligt ökats under senare tid.

Men uppenbara svagheter finns. Till en del kan de betraktas som avigsidor av förtjänsterna. Debatternas allmänt omtalade tråkighet — klarast illustrerad av glädjen över varje försök till skämt — är en sådan svaghet, den sammanhänger utan tvivel med inriktningen på det konkreta och sakliga. En förbättring skulle dock här kunna vinnas genom tekniska arrangemang: växling av ett förslags anhängare och opponenter, förtursrätt för vissa andra huvudtalare än statsråd, en vidsträcktare replikrätt och en flitigare användning av denna. Viktigare är kanske att en blandning av slentrian och kameraderi ofta hindrar riksdagen att till diskussion uppta frågor som står i förgrunden av intresset, men inte i övlig form kommer på dagordningen. Debatter i utrikesfrågor är sällsynta och i regel färglösa. Den ekonomiska politiken har visserligen varit föremål för en del principiella meningsutbyten, men socialiseringsfrågan har under årtionden, frånsett den senaste tiden, knappast mer än skymtat i riksdagen. I fråga om händelser av mera speciell natur är tystnaden än mera påfallande. Att en medlem av statsrådet på grund av sitt uppträdande under kriget borde vara utesluten från en sådan förtroendepost har framhävts i pressen och säkerligen i otaliga andra sammanhang — men aldrig i riksdagen. Då en annan regeringsmedlem i våras förklarade att regeringens motståndare handlade i ond tro och att de bestämdes av motiv som var rakt motsatta de offentligt deklarerade ställdes han i pressen, men icke i riksdagen, till ansvar för den oerhörda beskyllningen. Här har den korridorernas gemytlighet som kallas kameraderi urartat till mjäkighet. Resultatet blir att riksdagen isoleras, att politiskt intresserat folk misstänker spegelfäkteri och förslappning.

Väsentligare är emellertid frågan om riksdagsmännens kompetens och självständighet. Att varje parti hyser åtskilliga framstående förmågor är ostridigt; icke minst gäller detta socialdemokratin, eftersom inom detta parti i långt högre grad än inom högern och folkpartiet politiken är kungsvägen till socialt avancemang. Även om man icke bör önska en koncentration av begåvningen och dugligheten till riksdagen — i många fall kan duktigt folk göra mera nytta på annat håll och en riksdag av idel talföra intelligenser bleve alltför svårmanövrerad —, måste likväl behovet av en förbättring erkännas. Notoriskt är att inom åtskilliga utskott några få ledamöter i praktiken får bära hela det reella ansvaret, då flertalet saknar förutsättningar för en grundlig prövning av frågorna. Kammardebatternas nivå, då icke de ledande männen har huvudrollerna, är ofta — bortsett från tråkigheten — ytterligt torftig; att den kritiska förmågan står något högre än de positiva prestationerna bestyrkes av att de flesta riksdagsmän vägrar lyssna på kamraternas inlägg. Det är med tanke härpå och på de förut berörda bristerna icke möjligt att dela den stundom från riksdagshåll uttalade förhoppningen att dessa debatter skall stå i centrum av pressens och allmänhetens politiska intresse.

Med frågan om kompetensen sammanhänger frågan om självständigheten, i första rummet självständigheten gentemot partiledningen. I stort sett följer, såsom all erfarenhet visar, en starkare tendens till obundet ställningstagande med den större förmågan. Även de som helt erkänner de fast organiserade partiernas nödvändighet lär vara ense om att en friare hållning från riksdagsmännens sida i princip är önskvärd; på detta sätt skulle vårt politiska liv kunna få ny vitalitet. Debatterna blir friskare, intresset för riksdagen och tilliten till dess förmåga större, om partimaskinerna fungerar mindre perfekt, slutresultatet i varje fråga är mindre säkert och de personliga ståndpunkterna mera skiftande och markerade. Var och en förstår dock att det stora sambandet mellan partitillhörighet och ställningstagande även i specialfrågor inte beror på att alla som tillhör ett visst parti funderar sig fram till samma mening, utan på benägenheten att rösta i flock.

På kritiska reflexioner av nu antydd art svaras ofta: en förbättring är naturligtvis att önska, men riksdagen väljs av folket, och alltså är folket självt ansvarigt för riksdagens sammansättning. Det är en sanning med stor modifikation. Den förbättring som krävs skulle med all sannolikhet kunna vinnas genom valreformer, som i och för sig måste betecknas som en utbyggnad av demokratin. Den ena av de möjligheter som här avses har föga beaktats i vårt land. Genom en form för kandidatnomineringen som gåve väljarna inom partiet större inflytande och intimare kontakt med de om mandatet tävlande skulle en svaghet i systemet undanröjas. För närvarande utses i praktiken som var och en vet ett partis kandidater av ett fåtal politiskt verksamma personer, och det stora flertalet väljare har inte med saken att skaffa; de röstar på kandidater som de inte varit med om att utse och som de ofta inte känner ens till namnet. Blott inom det socialdemokratiska partiet har man försökt åstadkomma en bättre ordning; de nomineringsval som här förekommer har dock av flera skäl inte fått större betydelse. Genom att generellt införa ordnade nomineringsval skulle personmomentet ställas i förgrunden och en förutsättning skapas för höjning av riksdagens kvalitet.

Den andra möjligheten diskuterades livligt för ett par årtionden sedan, bland annat av en rad socialdemokratiska ledare. Den innebär en reform av själva det proportionella valsättet. Att övergå till ett rent majoritetssystem av engelsk typ är otänkbart; härigenom uppstår risken för en orimlig disproportion mellan de röster ett parti uppnår och de mandat det vinner. Men personsynpunkten kan tillgodoses på andra sätt, såsom genom minskning av valkretsarna i kombination med tilläggsmandat och genom bestämmelser som främjar utpekande av vissa personer på de av partierna uppställda listorna. Sådana metoder kan leda till att urvalet förbättras, utan att partiernas styrkeförhållanden i riksdagen blir skeva.

Det stärkande av riksdagen som på dessa vägar står att vinna blir uppenbarligen särskilt angeläget om regeringssättet läggs om i riktning mot permanent samregering. Kapaciteten och självständigheten inom alla partier blir en garanti för att riksdagen inte under ett sådant regeringssystem degraderas till en jasägarapparat, att debatten och kritiken blir aktiv och effektiv. En annan garanti med samma syfte är en ökning av det väljande folkets direkta inflytande på politiska avgöranden.

Arméchefens tyngsta vapen mot militärutredningen

var en attitydundersökning inom befälskårerna som visade att dessa — i likhet med de värnpliktiga, men på andra grunder — också har sina vantrivselproblem. Om militärutredningen själv undersökt saken, skulle den fått ett värdefullt tillskott, säger Officersförbundsbladet, och i varje fall föreligger nu en bättre grund för det slutliga avgörandet i disciplin- och utbildningsfrågorna. Ett så formulerat omdöme är oantastligt; det står också betydligt närmare överbefälhavarens avvägda yttrande än arméchefens ensidiga attack. Emellertid är det på sin plats att göra en stillsam erinran om proportionerna: de värnpliktigas reaktion inför rekrytmiljön är viktigare än befälets, precis som skolbarnens är viktigare än lärarnas. Det är nämligen i båda fallen eleverna som utbildningen främst gäller. En detalj i arméchefens attitydundersökning bland befälet, återgiven av Officersförbundsbladet, bör inte heller lämnas utan kommentar. Officerarnas vantrivsel uppges till avsevärd del bestå i irritation över kritiska röster i pressen. Obestridligen förekommer det fortfarande en vulgärantimilitarism, öppen eller förklädd, i spalterna. Irritationen riktar sig dock — se samma spalter! — inte bara mot detta, utan lika mycket mot pressmännens vana att diskutera militära ting på samma sätt som andra företeelser, dvs. enligt förnuftets och inte enligt auktoritetens lagar. Militärutredningen gjorde likadant. Officerare som irriterar sig över detta bör få veta att deras klagan är bortkastad och att de i stället själva bör lära sig konsten att föra en diskussion.

Den svensk-engelska kontakt som nu organiserats

under ett antal välkända kvinnors ledning förtjänar verkligen att få en god anslutning. Fru Ellen Hagen har riktigt påpekat att vi knappast kan finna en bättre väg att göra något för detta brittiska folk vars insatser vi tacksamt beundrar. Att ta emot en engelsk gäst i ett svenskt hem medför också praktisk övning i världsspråket och utblickar mot världen som bör kunna ge kontakten den riktiga vänskapens ömsesidighet.

PRESSGRANNAR

Rysk taktik gentemot Marshallplanen förefaller Morgon-Tidningen (s) förfelad även ur speciella Sovjetsynpunkter. Det hade varit klokare, anser regeringsorganet, att i stället kräva Europakommissionens medverkan till administrationen av amerikansk hjälp:

Den lösningen hade visserligen inte varit särskilt smaklig ur västmaktssynpunkt. Men det är möjligt att man känt sig tvungen att acceptera den, eftersom Europakommissionen i alla fall är ett organ inom Förenta Nationerna, som västmakterna inte utan vidare på eget initiativ kan desavuera. Hade Europakommissionen fått hand om saken skulle visserligen förhoppningarna om effektiv amerikansk hjälp blivit väsentligt mindre. Ty dels måste ju öststaternas medverkan komma hela affären att framstå som mindre aptitlig ur amerikansk synpunkt och dels hade det varit hart när omöjligt att på kort tid utveckla det förtroendefulla samarbete mellan medverkande europeiska stater, som Amerika kräver som villkor för sin hjälp. Men hur som helst hade Marshallplanen knappast kunnat leda till någon sådan förstärkning och sammansvetsning av ett västblock, som Ryssland nu med rätt eller orätt fruktar.

Det är intresseväckande att Morgon-Tidningen numera erkänner Europakommissionens ohanterlighet som organ för snabb och effektiv ekonomisk sanering. En blomma får kommissionen emellertid:

Under alla förhållanden är det angeläget att den för öst och väst gemensamma Europakommissionen får fortsätta att utveckla sitt arbete. Så länge det finns möjlighet att förstärka och bygga ut denna lilla bro mellan öst och väst — så länge finns det ändå hopp.

England lämnar Indien, men inte engelsmännen, påpekar Svenska Dagbladet (h):

Efter de många bittra propagandaåren verkar det ju nästan groteskt att den kände Burmageneralen Slim av kongresspartiet anmodats överta posten som överbefälhavare i Delhi, medan en annan engelsk militär, chefen för trupperna i nordvästra militärområdet, generallöjtnant Messery, under hand fått en förfrågan från Jinnah om det skulle passa honom att överta motsvarande post i Karachi. Någon radikal utrensning av högre brittiska officerare tycks det inte heller bli. Samtliga militärer med överstes grad och däröver skola redan ha ombetts att stanna kvar åtminstone ett år till för att hjälpa till med uppsättandet av de nya arméerna. Det skulle inte förvåna, om under sådana omständigheter många britter under betryggande ekonomiska former bereddes tillfälle att stanna kvar till pensionsålderns inträde. Genom dylika anordningar skapas uppenbarligen vissa garantier för lugn och ordning under övergångstiden. Varken Jinnah eller Nehru gör sig några illusioner om att det krävs hårda tag för att undgå kaos. På bägge håll laborerar man med stora och dyrbara upprustningsplaner — icke minst vad flyget beträffar — och Gandhi tycks ha fullkomligt kommit bort i villervallan med sin passiva motståndsdoktrin.

Den pågående flerdelningen av den indiska halvön kommer, betonar den citerade tidningen, att göra de brittiska kontakterna särskilt betydelsefulla.

Kommunisterna har slutat som stödparti åt regeringen, konstaterar Handelstidningen (fp) i sin återblick på riksdagen:

Sedan förhoppningarna om ett svenskt enhetsparti grusats och den ryska utrikesledningen hissat nya signaler beträffande samarbetet har hr Linderot och hans meningsfränder återtagit sin rörelsefrihet. De räkna sig icke längre såsom socialdemokratins allierade och sträva energiskt med den vanskliga uppgiften att formulera egna program i de omstridda frågorna. Någon betydelse för ärendenas handläggning har denna nya taktik icke haft och kan knappast heller få så länge socialdemokraterna ensamma förfoga över majoriteten i kamrarna. Men saken är värd att notera. Att klyftan mellan socialdemokrati och kommunism vidgas betyder att utsikterna för ett samarbete i regeringsställning dessa båda partier emellan minskats. Och det är en angelägen sak att det svenska arbetarpartiet icke försätter sig självt eller av andra försättes i en sådan ställning att ett samarbete med kommunismen framstår såsom någonting önskvärt eller oundvikligt.

Önskan att binda sig vid kommunisterna blir alltmera sparsamt företrädd hos socialdemokraterna. Och politiskt "oundviktigt" lär ett sådant resonemangsparti endast kunna bli om socialdemokratin — sedan partiet förlorat majoriteten i andra kammaren — avsiktligt river bryggorna till alla framstegsvänliga krafter inom icke-socialistiska läger.

Inte bara ämbetsverk borde lämna Stockholm, anser tidningen Arbetet (s) i Malmö, som litar på bistånd från Hjörne i Göteborg när det gäller enskilda storföretag och för egen del lämnar följande bidrag:

När en organisation flyttar från landsorten till huvudstaden har man oftare att göra med ett slags Stockholmsmani än med sinne för ändamålsenlighet. Man må också fråga sig vilka olägenheter det egentligen varit förenat med att en hel del fackförbund fortfarande envisas med att ha sina placeringar i landsorten. Närheten till LO, Arbetsdomstol och andra centrala inrättningar kan visserligen vara ett skäl, men man har heller inte hört att t. ex. Handels i Malmö skulle ha mindre goda kontakter med t. ex. LO eller förlora flera mål i AD därför att förbundet inte har sitt säte just i Stockholm.

Överståthållare Nothin har fått många instämmanden i sitt decentraliseringsförslag. Det märkliga är att så snart de som bestämmer om sådana här saker flyttat in till Stockholm tycks de förlora all lust att återvända till hemprovinsen.

SVENSK TEATER FÖRE STRINDBERG

STIG TORSSLOW: Edvard Bäckström och hans dramatiska diktning. Gumperts förlag. Pris 12 kr.

EDVARD BÄCKSTRÖM har gått till eftervärlden med en enda dikt i sitt litterära bagage, den om syrenerna som blomstrar hastigt och som vissnar länge. Formuleringen har kommit att te sig symbolisk för hans egen alstring. Det var han för övrigt själv medveten om då han skrev dikten. Kan en sådan författare vara värd en doktorsavhandling på drygt 350 stora sidor?

Nej, skulle man vilja svara. Men avhandlingen ligger där, och man finner att den är läsvärd och bra, kunskapsrik och intressant. Inte allt men oerhört mycket beror på *hur* ett ämne tas. Stig Torsslow har omsorgsfullt undvikit att göra en miniatyrkopia av det slags monografier som brukar bestås större diktare och där varje dikt och brevlapp analyseras och plockas in i ett personligt sammanhang. Det är klokt handlat. Bäckströms personlighet var inte av sådant format att den skulle stått ut med proceduren utan att det uppstått ett löjets skimmer, vilket skulle ha återfallit även på den nitiske forskaren.

Edvard Bäckström som student. Teckning av Maria Röhl 1861.

Men det fordras mer än klokhet för att skriva en god bok om en medelmåttig författare. Torsslow har kombinationsförmåga och blick för problem. Han har funnit den synvinkel från vilken just Bäckströms medelmåttighet blir intressant. Bäckström var på en gång utrustad med talang och i avsaknad av den självständighet och känsloenergi som hade behövts för att göra en varaktig insats. Han böjer sig och anpassar sig — inte sällan under betydande inre motstånd — efter de skiftande tendenserna i den brokiga tid han lever i. Själv gick han till slut under i brytningarna. Men medan han lever och verkar fungerar han som ett utmärkt registreringsinstrument för tillståndet inom den svenska teatern från omkring 1860 och en bit in på åttitalet. Och den svenska teaterns historia under halvseklet före Strindberg är värd uppmärksamhet, dels därför att den i varje fall innefattade en rad mycket betydande skådespelarprestationer, dels därför att den ändå utgjorde den jordmån ur vilken Strindbergs konst växte upp.

Stig Torsslow tillhör en teaterfamilj med traditioner från den tid som det här är fråga om, och han är själv verksam i teaterns tjänst. Båda dessa omständigheter har bidragit till att ge hans avhandling dess inriktning. Den består av två huvuddelar. Den första är en stor skiss av teaterns utveckling från 1800 till 1880. Den tecknar huvudsakligen svenska förhållanden, men är försedd med många värdefulla utblickar på de europeiska. Författaren är medveten om att detta parti torde ha sina brister, eftersom området endast i ringa grad är genomforskat. Å andra sidan ger denna vidlyftiga inledning en rad värdefulla påpekanden. Mot bakgrunden av dem tecknas sedan i den andra huvuddelen Edvard Bäckströms bana.

Det är en rad olika linjer som Bäckströms dramatiska intresse försöker sig på. Han var en ganska känslig men till följd av konventionella hänsyn alltför färglös kritiker. Han försökte sig på realistisk nutidskomedi, och han borde nog i grunden ha gått vidare på den linjen. Torsslow framhåller att den lilla enaktaren "Evas systrar" är banbrytande genom sin slipade och vårdade dialog. Men Bäckström vågade inte släppa lös den satiriska observationsförmåga han otvivelaktigt hade, och hans ambition krävde större uppgifter än vardagsrealismens. Han misslyckades av det förra skälet med sedekomedin "De förtryckta", som var något i Ibsens stil. Han misslyckades av det senare skälet med "Dagvard Frey", som var ett sentida försök till stort romantiskt historiedrama. Som Torsslow påpekar måste dock den benhårda idealistiska estetiken i Bäckströms omgivning och bland de tongivande kritikerna dela ansvaret för det olyckliga resultatet i detta fall.

I det teaterhistoriska sammanhanget har Torsslow fint tecknat Bäckströms profil. Han hade en sådan, även om den var tunn. Ett underbarn som aldrig infriade vad han lovade, en gosse som hängde fast vid sin mor och aldrig blev riktigt vuxen, en yngling, fylld av ett romantiskt uppoffringsideal, som hans motgångar med tiden förvandlade till bitter nödvändighet, en medelålders man, som såg ut som en goddagspilt och var en neurasteniker — det är den bild man får. När Bäckström aldrig lyckades skriva en tragedi var det inte därför att hans eget liv saknade tragik. Hans sena upptäckt av att den fanns har fått sitt elegiska uttryck i dikten om syrenerna.

Örjan Lindberger

Litterära notiser.

TRYGVE GULBRANSSEN — om någon kommer ihåg honom — har just fått en bok översatt till franska. Men det är inte så farligt som det låter. Redan före kriget översattes de båda första delarna av hans vildmarksromantiska romantrilogi ("Och bortom sjunga skogarna ..."). Det är den tredje och sista delen som nu har publicerats; kanske har den legat på lut under kriget. Den heter "Le salut du Gaard", och originalets titel påstås vara "Ingen vet Gär utenom" ("Ingen vei gaar utenom").

*

RYSKA FÖRFATTARFÖRENINGEN har nyligen haft årsmöte. Referatet i Izvestija lägger särskild vikt vid vad som har uträttats i delrepublikerna. Sålunda säges en georgisk författare, *S. Tjikovani*, ha framhållit att en rad märkliga arbeten om kriget och den nya femårsplanen producerats i Georgien "efter det kommunistiska partiets historiska beslut om förbättringar inom litteraturen och konsten". Ett av dessa verk handlar om Kaukasiens försvar, andra om gruvarbetarnas och kollektivböndernas tillvaro. En Stalinpristagare, *G. Leonidze*, har skrivit en längre vershistorik om en dalgång, som under den nya femårsplanen skall förvandlas från ödemark till fruktbart land.

Som representant för Ukraina uppträdde *A. Korneitjuk* (han som är gift med Vanda Vasilevskaja) och förklarade sig tillfredsställd med den litterära återväxten i Ukraina. Särskilt framhöll han en roman, "Fanbärarna", av *A. Gontjar*, om "den nationella frihetskampen mot tyskarna i Ukraina". På vers har ungkommunisternas hjältemod besjungits, liksom Lenin och det brödraskap som förenar de ryska och ukrainska folken. Sen är det romaner i långa banor om soldater som återvänt från fronten för att åter börja sitt vanliga liv, om kriget och om femårsplanen.

Från uzbekiskt håll framlades en rapport om vad som presterats i Centralasien. Det oaktat förefaller det onekligen som om man tills vidare med fördel kan nöja sig med att studera de ryska klassikerna.

*

IVAR LO-JOHANSSON är i Köpenhamn för närvarande, och där läser han korrektur på sin nya roman, "Geniet". I en intervju för danska Social-Demokraten har han antytt något om innehållet. Det är först och främst fråga om en studie i geniets väsen, men romanen är också en pubertetsanalys och en stridsskrift mot det svenska uppfostringssystemet, som enligt Lo-Johanssons mening är ägnat att främja jagkult och självtillräcklig isolering på de samhälleliga dygdernas bekostnad. Om han i statarböckerna har skildrat kollektivet, ger han sig nu i stället ut i individualismens yttersta förgreningar; men avsikten är dock alltjämt densamma: att belysa gemenskapens värden.

"Geniet" är den digraste bok Lo-Johansson har skrivit — inemot 700 sidor.

*

BARBERAREN I PARIS heter en Strindbergsuppsats som *Stellan Ahlström* har infört i senaste numret av Ord och Bild. Han har hittat några korn om vad som hände Strindberg i Paris kring årsskiftet 1894—95. Han har en del riktigt att säga om hur pass oförstående Strindberg kunde bli bemött. Man hajar till en smula när man ovanpå detta finner följande uttalande om en i dag omstridd författare: "Den högaktuelle Henry Miller — en oftast krystad och motbjudande författare vilken dock stundom kan skriva utmärkt." Men det sägs ju att historien aldrig brukar upprepa sig.

I. W—s

"Det reaktionära hos Stagnelius"

I lektor Sjödings intressanta revy över "Liberal litteraturtradition" i Sverige (införd i Dagens Nyheter den 14 juli) fanns några ord om Stagnelius, som kanske föranledde en och annan läsares osynliga frågetecken i tidningsmarginalen: "det reaktionära hos Stagnelius". Närmast vill man tolka dem som om lektor Sjöding anslöte sig till den inom Stagneliusforskningen framställda åsikten att den skäligen världsfrämmande skalden skulle ha varit en anhängare av l'ancien régime, men det har, såvitt undertecknad minns, Stagnelius aldrig själv sagt sig vara. I varje fall var han ingen anhängare av konung Gustav IV Adolf; hade han varit det, skulle han inte så högljutt, som han gjorde, ha sjungit Karl Johans lov. Att han tjusades av den heliga alliansen och av ryske tsaren är sant, men av två skäl (eller i två hänseenden) som väl egentligen heller inte har något med den reaktion att göra, som ställs som motsats till liberalismen: av religion och av Napoleonshat. Under sina sista år utarbetade han fantastiska planer på en sorts teokratiskt samhälle, gudsstyrt via en kyrka som långtifrån liknade den verkliga; om man vill kalla de planerna reaktionära eller radikala kan kanske kallas en smaksak, eftersom planens förebilder aldrig har existerat i den sublunariska världen. Kort sagt: undertecknad förefaller det som om Stagnelius aldrig skulle ha talat realpolitik tillräckligt för att vare sig förtjäna eller kunna frikännas från etiketten reaktionär.

O. H—g

GERMANIA

Den österrikiske författaren *Alexander Lernet-Holenia* har väl gjort sin hittills mest vägande litterära insats med romanen "Die Standarte"; bland de mellaneuropeiska skildringarna från det första världskriget hävdar den sig som en av de noblaste och intensivaste. Lernet-Holenia har eljest signerat mer än en elegant, äventyrsbetonad roman; man ska bara inte av elegansen låta förleda sig att betrakta honom som en ytlig skribent, en habil tillverkare av förströelselitteratur: ofta nog smusslar han in allvarlig problematik i sina pikareska historier. Denne österrikiske författare har också framträtt som formsträng lyriker: han förvaltar traditionerna från Hofmannsthal och Schaukal. Hans senaste lyriska verk är en på blankvers avfattad straffdikt med titeln *Germanien* (Bermann-Fischer Verlag, Stockholm). Den innehåller en återblick på det s. k. Tredje rikets epok. Domen kan ju bara bli en: dess "storheter" har, säger diktaren, inte gjort något som inte var bedrägeri, fältherrarna ingenting som inte var skändlighet, "hjältarna" ingenting som inte varit mord. Det gäller för det tyska folket att tömma skammens och bitterhetens kalk till botten:

Verlangt Ihr nun,
dass man euch anders richte, als Ihr selbst
gerichtet? Was denn fordert Ihr für Recht,
als jenes, das ihr selbst gebrochen habt!

Där så mycken vidrighet skett vore det ännu sämre att nu låtsas som om den bara skett till hälften och att bara halvvägs ta på sig skulden, menar Lernet-Holenia. Och ändå kan det hända, säger diktaren, att ödet ännu en gång utväljer detta folk — men då väljer det annat och andra ur detta folk, "nicht mehr die Abgetanen und das Abgetane". Harm över skändlighetens era, sorg över det hemska tyska förfallet talar ur Lernet-Holenias dikt. Sin estetiska karaktär får den av en energisk och glansfull — men aldrig prålig — vältalighet.

Johannes Edfelt

Inget fjärrflyg utan konkurrens

Uppfattningen att en sammanslagning av Aba och Sila skulle leda till monopol är överdriven, yttrade kommunikationsminister Torsten Nilsson vid ett söndagsföredrag i Väsby. När det gäller internationell trafik kan nämligen inget svenskt företag ges förmånsställning framför de utländska företagen.

Överdriven konkurrens inom lufttrafiken kan också, sade hr Nilsson, verka olyckligt genom att sänka standarden ifråga om säkerhet o. dyl. Det skandinaviska samarbetet pekar på lämpligheten av att föra ihop de resurser som det internationella flyget kräver. Om detta gäller för de skandinaviska flygbolagen bör det, ansåg statsrådet, också gälla för de svenska.

KYRKOHERDEVAL

JÖNKÖPING, söndag.

TT. Vid kyrkoherdeval på söndagen i Hjälmseryd fick den i andra förslagsrummet uppförde komminister Johan Bertil Jansson, Hamneda, 133 röster. Den i första rummet uppsatte komminister Erik Gösta Ericsson, Föra, Öland, erhöll 9, och den i tredje rummet uppförde komminister Gösta Norrlid, Dannäs, 3 röster.

INSTÄLLD KURS

GÖTEBORG, söndag.

TT. Den till nästa läsår vid Göteborgs högskola planerade kursen för amerikanska studenter har inställts, då alltför få anmälningar inkommit.

SENSATIONEN i "takvärlden" har slagit igenom!

Med TENKOTES entré på svensk marknad ha taken fått ett skydd av utomordentligt slag. Ett TENKOTE-behandlat tak håller i minst 10 år. Eftersom preparatet innehåller asbestfiber och tål en öppen låga på ända upp till 500°, innebär denna behandling också ett effektivt brandskydd. TENKOTE skyddar samtidigt effektivt mot köld och väta. Fördelen med detta nya taktäckningsmedel är bl. a. även den egenskapen, att det kan användas till alla tak — oavsett materialet! Närmare upplysningar kunna erhållas, om Ni vänder Eder till generalagenten.

10 års garanti

Övergå till TENKOTE nyhet

Flytande taktäckningsmedel med asbestfiber

Generalagent för Skandinavien
SVENSK-ENGELSKA HANDELSKOMPANIET
Västergatan 3 C, GÖTEBORG. Tel. 13 75 80, 11 04 25

Tillv.: The American Asbestos Products Co, Cleveland, Ohio, U. S. A.

ÅTERFÖRSÄLJARE för mellersta och norra Sverige:

Stockholm: AB Olof Hermelin, Kungsgatan 39
Bollnäs: Bröderna Anderssons Järnhandels AB
Enköping: Enköpings Järnhandel
Eskilstuna: AB Kurt Matti
Falun: AB J. A. Göthes Järnvaruaffär
Gävle: P. O. Jansson AB
Hudiksvall: Bröderna Wästberg
Karlstad: AB Wästlunds Trä
Linköping: Bröd. Larssons Byggnadsfirma
Luleå: A. Johnson & Co
Norrköping: AB P. Janson & Co
Oxelösund: AB Oxelösunds Järnhandel
Sundsvall: Firma Kol & Trä
Säffle: C. J. Johansson & Co Eftr.
Tranås: AB D. Johansson
Uppsala: AB Noréns Byggmaterial
Västerås: Västerås Bygglevrantör
Åmål: D. Danielsson Trävaruaffär
Örebro: Byggmaterial Papp & Asfaltprodukter.

Återförsäljare antagas på de platser, där ej förut äro representerade.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.